Capetele morale ale lui Simeon Evlaviosul[230]

1. Frate, la începutul lepădării, sîrguieşte-te să sădeşti în tine virtuţi frumoase, ca să te faci folositor şi obştii şi să te slăvească la sfîrşit Domnul. Să nu cîştigi îndrăzneală faţă de stareţ, niciodată, cum am zis şi mai înainte, nici să nu ceri cinstire de la el. Să nu-ţi cîştigi prietenie cu cei mai mari, nici să nu dai tîrcoale chiliilor lor, cunoscînd că prin aceasta nu numai că începe să se înrădăcineze în tine patima slavei deşarte, dar te şi faci urît în ochii întîistătătorului. Căci se întîmplă totdeauna aceasta. Deci cel ce înţelege să înţeleagă. Ci şezi în chilia ta, oricum ar fi, în pace. Iar de la cel ce vrea să se întîlnească cu tine, nu te întoarce, din pricină de

---

230. Capetele 1—33 coincid cu cap. 120—152 din cele 153 date în *Filocalia greacă,* sub numele sfîntului Simeon Noul Teolog. Dar în edit. Zagoraios şi ms. român 2252 din Biblioteca Sfîntului Sinod, acestea, plus cale şapte care le urmează, sînt date ca ale lui Simeon Evlaviosul. Cap. 119 din cele 153 ale sfîntului Simeon Noul Teolog îl omitem. Despre el şi despre cap. 1—7 publicate aci de noi, J. Darrouzes spune că sînt ale unui anonim, iar despre cap. 120—152 din cele 153 ale sfîntului Simeon Noul Teolog, sau 1—33 din cele date aci, recunoaşte că sînt ale lui Simeon Evlaviosul *(Chapîtres theologiques,* în «Sources chretiennes», nr. 51, p. 13). Iar după tradiţia ediţiei Zagoraios şi a manuscrisului român, cap. 1—7 din această colecţie, prin legătura lor cu cele următoare, par să arate că de fapt sînt tot ale lui Simeon Evlaviosul. Noi nu dăm aci cap. 40 pentru că nu-l socotim util în această colecţie, dar punem în locul lui, ca al 40-lea, cap. 153 din colecţia lui Simeon Noul Teolog din *Filocalia nreacă.* El e dat în Zagoraios şi în manuscrisul român ca al 181-lea cap. al lui Simeon Noul Teolog, dar pare să fie al unui anonim, cum spune Darrouzes *(ibidem).*

evlavie. Căci întîlnindu-te cu el cu gînd prietenesc, nu te vei vătăma, chiar dacă îți este dintre duşmani. Iar dacă nu vezi în aceasta vreun folos pentru tine, trebuie să ții seama de scopul celui ce vrea să se folosească de la tine.

2. Trebuie să ai totdeauna în tine frica lui Dum nezeu şi să cercetezi în fiecare zi, ce ai făcut bine, şi ce rău. Iar de cele bune să uiți, ca nu cumva să cazi în patima slavei deşarte, iar față de cele potrivnice să te foloseşti de lacrimi împreunate cu mărturisirea şi cu rugăciune stăruitoare. Cercetarea să-ți fie aşa : sfîrşin-du-se ziua şi venind seara, cugetă întru tine : Oare cum am petrecut ziua, cu ajutorul lui Dumnezeu ? N-am osîndit pe cineva, nu l-am grăit de rău, nu l-am scîrbit, n-am căutat la fața cuiva cu patimă, sau n-am fost ne ascultător celui mai mare în slujbă, şi nu mi-am negli jat-o pe aceasta ? Nu m-am mîniat pe cineva, sau stînd la rugăciunea de obşte, nu mi-am ocupat mintea cu lucruri nefolositoare, sau n-am lipsit de la biserică şi de la pravilă, îngreuiat de lene ? Dacă te găseşti nevi novat de toate acestea (ceea ce e cu neputință, «căci nimeni nu e curat de întinare, nici măcar o singură zi din viața lui» (Iov XIV, 4) şi nimeni nu se va lăuda că are inima curată), strigă către Dumnezeu cu multe la crimi : Doamne, iartă-mi mie toate cîte am greşit cu lucrul, cu cuvîntul, cu ştiință şi cu neştiință. Căci multe greşim şi nu ştim.

3. In fiecare zi trebuie să vădeşti părintelui tău du hovnicesc tot gîndul tău, şi ceea ce-ți va spune el, să primeşti ca din gură dumnezeiască, cu toată încredin țarea, şi să nu le spui acestea altcuiva, zicînd : între-bînd pe părintele asta şi asta, mi-a spus asta şi asta ; şi să descoşi cu acela dacă a spus bine sau dacă n-a spus bine, întrebîndu-te : ce trebuie deci să fac ca să-mi ajut?

Căci aceste cuvinte sînt pline de necredinţă faţă de părintele tău şi vătămătoare de suflet. De obicei aceasta se întîmplă de cele mai multe ori începătorilor.

4. Trebuie să priveşti pe toţi cei din obşte ca sfinţi, şi numai pe tine să te socoteşti ca cel din urmă păcătos. Să gîndeşti că toţi se mîntuiesc, numai tu singur vei fi osîndit în ziua aceea. Şi cugetînd acestea, cînd stai la rugăciunea de obşte să nu încetezi a plînge fierbinte, întru străpungerea inimii, fără să spui vreo vorbă celor ce se smintesc sau rîd de aceasta. Iar dacă te vezi pe tine alunecînd din pricina aceasta în slavă deşartă, ieşi din biserică şi fă-o aceasta în ascuns, întorcîndu-te de grabă iarăşi la locul tău. Aceasta e bine să o facă în deosebi începătorii, mai ales în vremea celor şase psalmi, a stihologiei, a citirii şi a dumnezeieştii litur ghii. Ia seama să nu osîndeşti pe cineva, ci pune-ţi în minte că : toţi cîţi mă văd plîngînd astăzi, înţelegînd că sînt foarte păcătos, se roagă pentru mmtuirea mea. Cu getînd aceasta pururea şi împlinind-o neîncetat, te vei folosi mult şi-ţi vei atrage harul lui Dumnezeu şi te vei face părtaş de fericirea dumnezeiască.

5. Să nu te duci la chilia cuiva, afară de a stareţu lui, şi aceasta rar. Dacă vrei să-1 întrebi despre vreun gînd, fă-o aceasta în biserică. Iar de la rugăciunea de obşte, întoarce-te îndată în chilie, şi apoi la slujba ta. După cină, punînd metanie înaintea stareţului şi cerîndu-i rugăciunea, aleargă iarăşi degrabă, în tăcere, la chilie. Căci e mai bun un «Sfinte Dumnezeule», cu luare-aminte, înainte de culcare, decît o priveghere de pa tru ceasuri în convorbiri nefolositoare. Acolo unde este străpungerea inimii şi plînsul duhovnicesc, acolo este şi

luminarea dumnezeiască[231]. Iar unde vine aceasta, se alungă trîndăvia şi lîncezeala.

6. Să nu dobîndeşti o dragoste deosebită faţă de nici o persoană, mai ales faţă de un începător, chiar dacă ţi se pare că are o viaţă foarte frumoasă şi în afară de orice bănuială. Căci din duhovnicească, ea ţi se pre face de cele mai multe ori în pătimaşă, şi cazi în neca zuri fără folos. De obicei aceasta se întîmplă mai ales celor ce se nevoiesc. Dar smerenia şi rugăciunea neîn cetată îi învaţă despre acestea. Căci nu e vreme să vor bim despre acestea cu de-amănuntul. Iar cel ce înţelege să înţeleagă.

7. Trebuie să te socoteşti pe tine străin de tot fra tele care este în obşte, şi mai ales de cei cunoscuţi din lume. Dar să iubeşti pe toţi la fel[232]. Iar pe cei evlavioşi şi nevoitori să-i priveşti ca pe sfinţi. Dar pentru cei trîndavi socot că trebuie să te rogi mai stăruitor. To tuşi, precum am arătat mai sus, socotindu-i pe toţi sfinţi, grăbeşte de te curăţeşte de patimi prin plîns, ca, luminat de har, să-i vezi pe toţi egali şi să te împărtă şeşti de fericirea celor curaţi cu inima.

8. Socoteşte, frate, că aceasta se numeşte retrage rea deplină din lume : omorîrea deplină a voii proprii. Apoi nealipirea pătimaşă şi renunţarea la părinţi, la membrii familiei şi la prieteni.

9. Apoi lipsirea de toate ce le ai, dăruindu-le săra cilor, potrivit cu Cel ce a zis : «Vinde-ţi averile şi le dă

10. Aceasta este o idee scumpă şi sfîntului Simeon Noul Teolog. Se vecie că a primit-o de la Simeon Evlaviosul.

11. E o condiţie ca să iubeşti pe toţi la fel, să nu te simţi legat în mod deosebit de vreunul, în baza unei prietenii, care să ţi-1 facă mai apropiat inimii tale. In aceasta se amestecă totdeauna ceva de ordin inferior iubirii atotcurate.

săracilor»- (Luca XII, 33) ; şi uitarea tuturor persoanelor pe care le-ai iubit, fie trupeşte, fie duhovniceşte.

10. Pe urmă mărturisirea tuturor celor ascunse ale inimii, săvîrşite de tine din copilărie şi pînă în acest ceas, în fața părintelui duhovnicesc, sau a stareţului, ca în fața lui Dumnezeu, Care cercetează inimile şi rărun chii, ştiind că loan boteza cu botez de pocăință şi toți veneau la el mărturisindu-şi păcatele (Marcu I, 4). Căci din aceasta vine mare bucurie sufletului şi uşurare conştiinței, după proorocul care zice : «Spune tu întîi păcatele tale, ca să te îndreptezi» (Isaia XLIII, 26).

11. Să sădeşti apoi în sufletul tău încredințarea că după intrarea ta în obşte au murit părinții tăi şi toți frații şi să socoteşti ca tată şi ca mamă pe Dumnezeu şi pe întîistătător. Şi să nu mai ceri ceva de la ei pentru vreo trebuință trupească ; iar dacă din purtare de grijă ți se trimite ceva de ei, primeşte şi mulțumeşte pentru grija lor, dar da ceea ce ți s-a trimis la cămara străini lor, sau la bolniță. Şi fă aceasta întru smerenie. Căci nu e o faptă a celor desăvîrşiți, ci a celor preamici.

12. Să faci tot lucrul care e bun cu smerenie, gîn-dindu-te la Cel ce a zis : «Cînd veți fi făcut toate aces tea, ziceți că slugi netrebnice sîntem, ceea ce eram da tori să facem am făcut» (Luca XVII, 10).

13. Să te păzeşti să primeşti Sfînta împărtăşanie, avînd ceva împotriva cuiva, fie chiar cea mai mică is pită a vreunui gînd, pînă ce nu dobîndeşti împăcarea cu fapta. Dar şi aceasta o vei învăța din rugăciune.

14. Să fii gata să primeşti în fiecare zi orice necaz, socotind că acestea îți aduc izbăvire de multele datorii

şi să mulţumeşti Sfîntului Dumnezeu. Căci din acestea dobîndeşte cineva îndrăznire neînfruntată, după marele apostol : «Că necazul lucrează răbdare, iar răbdarea cercare, iar cercarea nădejde, iar nădejdea nu ruşinează» (Rom. V, 3). «Căci cele ce ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit» (1 Cor. II, 9), acestea sînt, după făgăduinţa cea nemincinoasă, cele ce vor fi date celor ce arată răbdare în necazuri, cu împreuna-lucrare a harului ; căci fără har nu se poate isprăvi nimic.

15. Să nu ţii ceva din cele materiale în chilie, fie măcar toiag, afară de un coş, de o saltea de paie, de un cojocel şi de o haină cu care te îmbraci. Dacă se poate, nici măcar ceva sub picioare. Căci s-a spus şi despre aceasta un cuvînt. Dar cine înţelege să înţeleagă.

16. Să nu ceri stareţului ceva din cele trebuincioa se, afară de cele rînduite. Nici să nu asculţi de vreun gînd ispititor, ca să se schimbe ceva din cele ce ţi se dă. Şi oricum ar fi, primeşte-le cu mulţumire şi fii bucuros de ele. Nu e îngăduit să vinzi ceva. Murdărindu-se hai na, spal-o de două ori pe an. Cere, cu înfăţişare de să rac şi de străin, cu toată smerenia, haina altui frate, pînă cînd cea spălată a ta se usucă la soare. Apoi întoarce-i-o iarăşi cu mulţumire. Asemenea şi îmbrăcămin tea de deasupra şi orice altceva.

17. Să te osteneşti după putere în ascultarea ta. Iar în chilie să stăruieşti şi în rugăciune împreunată cu pocăinţă şi cu luare-aminte şi cu lacrimi dese. Şi să nu-ţi pui în gînd că azi te-ai ostenit cu prea multă prisosinţă şi deci să scurtezi ceva din rugăciune din pricina oste nelii trupeşti. Căci îţi spun ţie că pe cît se sileşte cineva

pe sine în ascultare, lipsindu-se de rugăciune, pe atît să socotească că a pierdut mai mult. Şi de fapt aşa este.

18. Dar înainte de toate trebuie să iei parte la sluj bele bisericeşti şi să pleci cel din urmă, afară de mare nevoie. Mai ales la utrenie şi la liturghie.

19. Trebuie să ai toată supunerea faţă de stareţul tău, de care ai fost şi tuns. Şi să împlineşti fără deose bire cele poruncite de el pînă la moarte, chiar dacă îţi par cu neputinţă. Prin aceasta urmezi Celui ce s-a fă cut ascultător pînă la moartea pe cruce. Dar nu numai faţă de stareţ, ci şi faţă de toată obştea fraţilor. Iar pri mind o slujire, să nu fii neascultător în ceva. Şi dacă ceea ce ţi se porunceşte ar fi peste puterea ta, punînd metanie, cere scutire de aceasta. Iar dacă aceasta se res pinge, socotind că «împărăţia cerurilor este a celor ce o iau cu sila şi cei ce o silesc o vor răpi»- (Luca XVI, 16), sileşte-te.

20. Să te mişti cu umilinţă în faţa întregii obşti, ca un nevăzut şi necunoscut şi ca şi cînd n-ai fi deloc. Cel ce vieţuieşte astfel, îndrăznesc să spun că făcîn-du-se văzător ajutat de har, prezice multe. Unul ca acesta plînge mult şi pentru scăderile altora. Rămînînd neîmprăştiat, întrucît nu sufere de împătimirea de cele materiale, nu va primi să alunece din dragostea duhov nicească şi dumnezeiască, în acestea. Şi nu e lucru de mirare că prezice. Căci aceasta vine de multe ori şi de la draci. Totuşi cel ce înţelege să înţeleagă. Dar dacă începe cineva să primească mărturisiri, poate se va lipsi şi de acestea, fiind ocupat cu cercetarea gîndurilor ce lorlalţi. Iar dacă din multă smerenie se va opri de la acestea, adică de la a sfătui şi de la a asculta, va fi rea-

şezat iarăşi în starea de mai înainte. Dar cunoştinţa acestora numai Dumnezeu o are. Eu, stăpînit de frică, nu îndrăznesc să vorbesc despre ele.

21. Să ai totdeauna mintea la Dumnezeu, în somn şi în stare de veghe, la mîncare şi în convorbiri, în lucrul mîinilor şi în orice altă faptă, după cuvîntul proorocului : «Am văzut pe Domnul înaintea mea pururea»[233]. Dar să te socoteşti pe tine mai păcătos decît tot omul. Petrecînd timp îndelungat în acest gînd, se va ivi în înţelegerea ta o luminare vie asemenea unei raze [23\] Şi cu cît o vei cere mai mult, cu mai multă luare-aminte şi cu o cugetare neîmprăştiată, cu osteneala multă şi cu lacrimi, cu atît ţi se va arăta mai strălucitoare[235]. Iar arătîndu-ţi-se, o iubeşti. Iar iubind-o, te cu-răţeşti. Iar pe cel ce-1 curăţeşte, pe acesta îl face în chipul lui Dumnezeu, luminîndu-1 şi învăţîndu-1 să deosebească binele de rău. Dar să ştii, frate, că e nevoie de multă osteneală, ajutată de Dumnezeu, ca să se sălăş-luiască aceasta în sufletul tău şi să lumineze în el ca luna întunericul nopţii[23S]. Mai trebuie să fii atent şi la atacurile gîndurilor de slavă deşartă şi de închipuire de

233. Aceasta e conştiinţa neîncetată a prezenţei lui Dumnezeu, un dialog permanent cu Dumnezeu, care e şi o rugăciune neîncetată.

234. De aci se vede că iluminarea de care vorbeşte atît de mult sfîntul Simeon Noul Teolog şi de care vorbeşte şi Simeon Evlaviosul, dascălul său (ca şi despre «dragostea dumnezeiască»), e de natură spiri tuală, fiind împreunată :u gîndul permanent la Dumnezeu şi cu smerenia.

235. Dacă sfîntul Simeon identifică uneori lumina cu curăţia, aci dascălul său vede lumina legată de gîndul permanent la Dumnezeu ca un mijloc de curăţire. Desigur, starea de curăţie dobîndită sporeşte ea însăşi lumina, cum se spune mai departe.

236. Avem aci afirmat cu trei secole înainte de isihasm, că lumina dumnezeiască se iveşte în suflet prin permanentizarea gîndului la Dum nezeu. Prin isihasm s-a insistat doar cu mai multă putere că gîndul per manent la Dumnezeu e menţinut în minte de rugăciunea neîncetată. Deci aceasta aduce lumina lui Hristos în inimă.

sine ; şi să nu osîndeşti pe cineva, văzîndu-l că face ceva ce nu se cuvine. Căci dracii văzînd sufletul eliberat de patimi şi de ispite, prin sălăşluirea harului, aruncă în el unele ca acestea. Dar ajutorul de la Dumnezeu să fie în tine împreună cu pocăinţa neîncetată şi cu copleşire de lacrimi. Ia seama însă să nu pătimeşti ceva din multa bucurie şi pocăinţă. De aceea să nu socoteşti că acestea sînt din osteneala ta şi nu din harul lui Dumnezeu. Căci atunci se vor lua de la tine şi le vei căuta mult în rugă-ciune şi nu le vei afla ; şi vei cunoaşte ce dar ai pierdut. Dar fă, Doamne, să nu ne lipsim niciodată de harul Tău. însă de ţi se va întîmpla aceasta, frate, aruncă asupra lui Dumnezeu neputinţa ta şi, ridicîndu-te şi în-tinzînd mîinile, roagă-te, zicînd aşa : «Doamne, milu-ieşte-mă pe mine păcătosul[237] şi neputinciosul şi nenorocitul şi trimite peste mine harul Tău. Vezi, Doamne, la ce neputinţă şi gînduri m-au adus multele mele păcate. Deşi voiesc, Doamne, să socotesc pierderea mîn-gîierii ca venită de la draci şi din mîndrie, nu pot, căci ştiu că cei ce împlinesc voia Ta se împotrivesc acelora. Dar eu care împlinesc în fiecare zi voia lor, cum nu voi fi ispitit de ei ? Sînt ispitit fără îndoială de multele mele păcate[238]. Şi acum, Doamne, Doamne, dacă e cu voia Ta şi spre folosul meu, să vină iar harul Tău în robul Tău, ca, văzîndu-l pe acesta, să mă bucur întru pocăinţă şi plîns[239], luminat de raza pururea luminoasă a

237. Avem aci în esenţă rugăciunea isihastă: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul».

238. Simeon Evlaviosul pune pierderea harului mai mult pe seama sa, dectt pe a demonilor.

239. Atît Simeon Noul Teolog, cit şi dascălul său, Simeon Evlavio sul, cunosc tensiunea între aceste stări contrarii, care numai împreună condiţionează stăruinţa în bine : bucuria şi pocăinţa.

acestuia, păzit de gîndurile murdare şi de tot lucrul rău şi de toate greşelile mele, cele cu ştiinţă şi cu neştiinţă. Şi astfel să primesc, Doamne, plinătatea îndrăznirii către Tine, în necazurile ce vin asupra robului Tău de la draci şi de la oameni şi să primesc şi tăierea voii mele, cunoscînd bunătăţile care aşteaptă pe cei ce Te iubesc pe Tine, Doamne. Căci Tu ai zis, Doamne, că «cel ce va cere va lua şi cel ce caută va afla şi celui ce bate i se va deschide». Pe lîngă acestea, frate, stăruie rugîndu-te în cugetul tău, şi în celelalte toate cîte ţi le va da ţie Dumnezeu, nemoleşindu-te din pricina trîndăviei. Şi Dumnezeu cel bun nu te va părăsi.

22. Păstrează chilia pe care ai primit-o de la întîistătător la început, pînă la sfîrşit. Iar dacă din pricina vechimii sau a dărîmării ei, vei fi tulburat în gînd, punînd metanie întîistătătorului, fă-i cunoscut acest lucru cu smerenie. Şi de te va asculta, bucură-te. Iar de nu, mulţumeşte şi aşa, aducîndu-ţi aminte de Stăpînul tău care nu a avut unde să-şi plece capul. Căci dacă l-ai tulbura de două sau de trei sau de patru ori cu aceasta, se naşte îndrăzneala, apoi neîncrederea şi la urmă dispreţul. Dacă voieşti, deci, să duci viaţă liniştită şi paşnică, nu cere deloc vreo uşurare trupească de la stareţ. Fă aceasta de la început şi rabdă cu bărbăţie să fii dispreţuit şi nesocotit de toţi, după porunca Domnului.

Deci dacă voieşti să-ţi păstrezi încrederea şi iubirea faţă de el şi să-l vezi ca pe un sfînt, păzeşte aceste trei lucruri : nu cere vreo uşurare şi nu-ţi lua îndrăzneală faţă de el şi nu te duce des la el, cum fac unii, pe motiv că sînt ajutaţi de el. Căci acesta nu e un lucru de laudă, ci omenesc. Nu te osîndesc nici dacă ascunzi de el tot gîndul ce se iveşte în tine. Căci dacă păzeşti

acestea, vei trece neînvăluit marea vieții și vei socoti pe părinte, oricum ar fi, ca pe un sfînt. Iar dacă te vei apropia în biserică, ca să întrebi pe părintele tău despre vreun gînd și vei vedea pe altul luîndu-ți înainte, pentru același lucru sau pentru altul, și părintele te vatrece cu vederea, din pricina acestuia, să nu te întristezi, nici să gîndești ceva împotriva lui. Ci stai de-o parte cu mîinile încrucișate, pînă va isprăvi cu acela și te va chema. Căci părinții obișnuiesc uneori să facă să ni se întîmple acestea, poate și cu voia, spre cercarea și izbăvirea noastră de păcatele de mai înainte.

23. Să postești cele trei patruzecimi[239b] ; în cea mare în chip îndoit, afară de cele două mari sărbători și de sîmbătă și duminică, iar în celelalte două, fără o zi. Iar în celelalte zile ale anului, să mănînci o dată, afară de sîmbătă și duminică și sărbătoarea, dar nu ca să te saturi.

24. Sîrguiește-te să fii chip folositor întregii obști spre toată virtutea, smerenia și blîndețea, milostivirea și ascultarea pînă și de cei mai neînsemnați ; chip de nemîniere, de neîmpătimire, de sărăcie și pocăință, de nerăutate și neiscodire, de simplitate în purtări și de înstrăinare față de tot omul, de cercetare a bolnavilor, de mîngîiere a celor necăjiți, de neîntoarcere de la cei ce au nevoie de vreun folos de la tine. Să nu o faci aceasta pe motivul convorbirii tale cu Dumnezeu. Căci mai mare este iubirea, decît rugăciunea[240]. Să fim cu compătimire față de toți, neiubitori de slavă deșartă, ne-

239 b. Postul Crăciunului, al Paștilor și al sfinților apostoli cu al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, care se socotesc împreună ca a treia patruzecime, (n.n.).

240. Această afirmare a priorității iubirii, anulează orice acuză că monahii ar disprețui datoria față de oameni, retrăgîndu-se în contemplație. «înstrăinarea» înseamnă pentru ei numai lipsa vreunui interes personal și a vreunei pasiuni în iubirea lor de oameni.

îndrăzneţi, necertăreţi, necerînd ceva de la întîistătătorul, niscai slujbe sau altceva. Dă cinstire tuturor preoţilor. Să fii cu luare-aminte în rugăciune, într-o stare nemeşteşugită. Arată iubire faţă de toţi. Nu te sîrgui să ispiteşti şi să cercetezi Scripturile pentru slavă. Căci te va învăţa rugăciunea cea cu lacrimi şi luminarea cea din har.

De eşti întrebat despre ceva din cele ce se cuvin, învaţă cu multă smerenie din viaţa ta, ca din a altuia[241], cele cu privire la faptele îndumnezeitoare cu ajutorul harului. învaţă cu gînd neiubitor de slavă deşartă, oricine s-ar întîmpla să fie cel ce doreşte să se folosească. Şi să nu întorci de la gîndul său pe cel ce vrea să se folosească de la tine, ci primeşte greşelile lui, oricare ar fi ele, plîngînd şi rugîndu-te pentru el. Căci acestea sînt dovada iubirii şi a desăvârşitei împreună-pătimiri. Să nu respingi pe cel ce vine la tine, pe motiv că nu vrei să te vatemi prin ascultarea unor astfel de lucruri. Căci cu ajutorul harului nu te vei vătăma. Dar ca să nu se vateme cei mulţi, trebuie să ţi se spună acestea în loc ascuns, chiar dacă ar fi să suporţi ca om ispita vreunui gînd. Dar dacă vei fi un om cu har, nu te va supăra niciodată nici aceasta. Şi apoi am învăţat că nu trebuie să căutăm ale noastre, ci ale altora, ca să se mîntuiască. Dar precum am spus înainte, trebuie să duci o viaţă neiubitoare de cîştig. Şi să te socoteşti sub lucrarea harului, cînd te vei simţi cu adevărat mai păcătos decît eşti. Iar cum se întîmpla aceasta, nu ştiu să spun, numai Dumnezeu ştie.

25. Cît priveşte orele de priveghere, trebuie ca două ore să citeşti şi două să te rogi întru pocăinţă cu lacrimi,

241. Invăţînd pe alţii din experienţa proprie, să nu o spui aceasta, ca să nu te lauzi şi să cauţi slava deşartă, ci să dai orice pilduire ca din viaţa altora.

i'i.

urmînd pravila pe care o vrei. Dacă voieşti, citeşte şi cei 12 Psalmi şi pe cel neprihănit şi rugăciunea sfîntului Eustratie. Acestea în nopţile cele lungi. Iar în cele scurte, fă rînduiala mai scurtă, după puterea dată ţie de Dumnezeu. Căci fără ea nu poţi săvîrşi nici un bine, cum zice proorocul. Căci «paşii omului sînt îndreptaţi de Domnul» (Prov. X, 9). Dar chiar Domnul a spus : «Fără de Mine nu puteţi face nimic» (Ioan XV, 5). Iar fără lacrimi să nu te împărtăşeşti niciodată.

26. Să mănînci cele puse înaintea ta, orice ar fi. De asemenea să bei vinul cu înfrînare, fără cîrtire. Iar dacă mănînci singur, din pricină de neputinţă, mănîncă legu me crude cu untdelemn. Dacă vreunul dintre fraţi îţi trimite ceva de mîncare, primeşte cu mulţumire şi sme renie ca un străin. Şi împărtăşeşte-te din ce ţi-a trimis, orice ar fi. Iar ce rămîne, trimite altui frate sărac şi evlavios. Iar dacă te cheamă cineva la mîngîiere, împărtăşeşte-te din toate cele puse înainte, dar puţin, păzind porunca înfrînării. Iar ridicîndu-te şi punînd metanie în chipul străinului şi al săracului, dă-i mulţumire zicînd : «Dumnezeu-Tatăl să-ţi răsplătească, sfinţite părin te». Ia aminte să nu vorbeşti ceva, chiar dacă ar fi de folos.

27. Iar dacă vreunul dintre fraţi a fost întristat fie de întîistătător, fie de iconom, fie de altcineva, şi vine la tine, mîngîie-1 aşa : «Crede, frate, spre cercarea ta ţi s-a întîmplat aceasta. Căci şi mie mi s-a întîmplat de multe ori aceasta şi m-am întristat şi descurajat. Dar de cînd am fost înştiinţat că acestea se întîmplă spre cer care, le port cu mulţumire. Fă aşadar şi tu aşa. Şi mai degrabă să te veseleşti de astfel de necazuri». Iar dacă acela ar începe să bîrfească, nici atunci să nu te schimbi. Ci mmgîie-1 cum te va ajuta harul, căci sînt multe chi-

puri de dreaptă socoteală. Şi ajută pe frate după cum îi înţelegi starea de suflet şi gîndurile lui şi nu-1 lăsa să plece netămăduit.

28. Iar dacă s-ar întîmplă ca un frate să fie bolnav şi tu nu l-ai cercetat de mult, trebuie să-i trimiţi mai înainte ceva, vestindu-i aceasta : -«Crede, sfinţite părin te, că abia azi am aflat despre boala ta şi te rog de ier tare». Iar apoi mergînd la el, pune metanie şi, făcînd rugăciune, spune-i aşa : cum ţi-a ajutat Dumnezeu, sfin ţite părinte ! Apoi şezînd cu mîinile încrucişate, taci. Iar dacă sînt şi alţii de faţă, pentru cercetare, ia aminte să nu mai vorbeşti ceva, nici din Scriptură, nici din cele fireşti, mai ales dacă nu eşti întrebat, ca să nu ai ne caz pe urmă. Căci aceasta se întîmplă de cele mai multe ori fraţilor mai simpli.

29. Dacă se întîmplă să stai la masă cu fraţi evla-vioşi, să te împărtăşeşti din cele puse înainte, fără deo sebire, oricare ar fi ele. Iar dacă ai poruncă de la cineva să nu mănînci peşte sau altceva, dar acestea sînt puse pe masă, dacă cel ce a dat poruncă e aproape, mergînd înduplecă-1 să-ţi îngăduie să guşti. Iar dacă nu e de faţă, sau ştii că nu-ţi va îngădui, şi totuşi nu voieşti să-i sminteşti pe fraţi, încredinţează-i, după masă, aceluia ce-ai făcut, cerînd iertare. Iar dacă nu voieşti să faci nici una din acestea, e mai bine să nu mergi la ei. Căci vei cîştiga două lucruri : vei alunga şi pe dracul slavei deşarte şi-i vei izbăvi şi pe aceia de sminteală şi de în tristare. Iar de sînt din cei mai groşi de simţire, păzeşte canonul. Dar e mai bine ca şi în faţa acestora să guşti din toate cîte puţin. La fel, cu prilejul mîngîierii ce ţi-o face cineva, potrivit apostolului care hotărăşte -«să se mănînce tot ce se pune înainte, nedeosebind nimic pen tru conştiinţă» (1 Cor. X, 15).

30. Dacă în vreme ce-ţi faci rugăciunea în chilie, bate cineva la uşă, deschide-i şi şezînd vorbeşte-i cu smerenie despre ceea ce-1 preocupă din cele ce-i sînt de folos. De e apăsat de vreun necaz, sîrguieşte-te să-1 ajuţi, fie cu cuvîntul, fie cu lucrul. Apoi plecînd acela, închizînd uşa, reia-ţi rugăciunea. Căci slujirea celor ce vin la tine este asemenea împăcării (Matei V, 24). Dar nu trebuie făcut aşa cînd e vorba de lucruri lumeşti. în acest caz, isprăveşte întîi rugăciunea şi apoi vorbeşte cu el.

31. Dacă în vreme ce te rogi, îţi vine vreo frică, sau vreo lovitură, sau străluceşte vreo lumină, sau se întîmplă altceva, să nu te tulburi. Ci stăruie şi mai în tins în rugăciune. Căci se iveşte o tulburare drăcească sau vreo frică sau vreo ieşire din sine (extaz), ca slă bind să laşi rugăciunea şi ca, ajuns la un astfel de obi cei, să te facă pradă lui. Dar dacă săvîrşind rugăciunea, îţi străluceşte vreo lumină cu neputinţă de tălmăcit[242], şi sufletul ţi se umple de o bucurie negrăită şi de do rinţa celor mai înalte şi încep să-ţi curgă lacrimile înso ţite de pocăinţă, cunoaşte că aceasta este o vizită dum nezeiască şi un ajutor dumnezeiesc. «Şi dacă rămîne mult, ca să nu-ţi vină ceva mai mult decît aceasta, prin faptul că eşti stăpînit de lacrimi, îndreaptă-ţi min tea spre ceva din cele trupeşti şi prin aceasta te vei sme ri. Dar ia seama să nu părăseşti rugăciunea de frica vrăjmaşilor, ci aşa cum în cazul cînd se sperie copilul de nişte mormoloci, se refugiază în braţele mamei şi ale tatălui, aruncînd frica de ei, aşa şi tu, alergînd prin rugăciune la Dumnezeu, scapă de frica lor.

242. Lumina dumnezeiască nu se poate exprima, pentru că nu are un caracter văzut, pentru că e spirituală şi de un conţinut cu neputinţă de definit. Dacă are un caracter văzut, exprimabil, nu e de la Dumnezeu.

32. Dacă în vreme ce şezi în chilie, venind vreun frate te va întreba despre vreun război trupesc, să nu-1 respingi. Ci foloseşte-1 cu pocăinţă din ceea ce-ţi va dărui harul lui Dumnezeu şi din ceea ce ai cîştigat din faptele tale şi apoi slobozeşte-1. Iar cînd iese, punînd metanie înaintea lui, spune-i : «Crede, frate, că nădăjduiesc în iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi deci că va fugi de la tine acest război, numai să nu dai înapoi şi să nu te moleşeşti». Iar după ce a ieşit acela, ridicîndu-te şi închipuindu-ţi războiul lui, înălţîndu-ţi mîinile cu lacrimi spre Dumnezeu, roagă-te cu suspine pentru fratele, zicînd : «Doamne Dumnezeule, Cel ce nu voieşti moartea păcătosului, rînduieşte lucrul după cum ştii şi precum este de folos fratelui acesta». Şi Dumnezeu, cunoscînd încrederea aceluia în tine şi împreună-pătimirea şi rugăciunea ta sinceră, va uşura, din iubire faţă de el, războiul lui.

33. Toate acestea sînt folositoare, frate, pocăinţei. Şi trebuie să le împlineşti cu inimă zdrobită, cu răbdare şi cu mulţumire. Căci sînt izvoare ale lacrimilor şi curăţitoare de patimi şi pricini ale Împărăţiei cerurilor. «Căci împărăţia cerurilor este a celor ce o silesc şi cei ce o silesc, o vor răpi pe ea» (Matei XI, 12). Şi de vei împlini acestea, vei ieşi cu totul din vechile năravuri, ba poate chiar şi din atacurile gîndului. Căci întunericul se retrage din faţa luminii şi umbra din faţa soarelui. Dar de le va neglija cineva pe acestea la început, slăbindu-i gîndul şi făcîndu-se curios, se va lipsi de har. Şi atunci căzînd în patimile celor rele, îşi cunoaşte neputinţa sa, umplîndu-se de frică.

Dar nici să nu creadă cel ce reuşeşte că aceasta e rodul ostenelii sale, ci al harului lui Dumnezeu. Dar ei

trebuie să se curăţească după putere : «întîi trebuie să te curăţeşti şi apoi să vorbeşti cu Cel curat». Căci curăţindu-se mintea, va primi iluminarea luminii dumnezeieşti, care, chiar de ar primi-o toată lumea, nu se împuţinează. Căci ea se sălăşluieşte în chip înţelegător în cei ce o vor dobîndi.

34. Cel ce a dobîndit acestea să ia seama la sine însuşi şi la atacurile gândurilor, pentru că cel ce petrece în mijlocul oamenilor e cu neputinţă, socotesc, să le bi ruiască. Mai ales e cu neputinţă să biruiască atacul piz mei şi al slavei deşarte acela care e lăudat de oamenii din lume pentru viaţa lui vrednică de laudă şi pentru dispreţuirea lucrurilor văzute. Pe lîngă aceasta, de mul te ori cunoscînd sau văzînd sau auzind că cineva face ceva ce nu se cuvine, îl osîndeşte. De aceea unul ca acesta trebuie să ia aminte să nu iscodească cele ce zice, sau ce face stareţul, sau slujitorii. Iar dacă, biruit de patimă, va gîndi sau va spune ceva necuvenit, să se în drepte pe sine cu pocăinţă. Să ia aminte şi la starea în biserică şi la slujbe. Pentru că gîndurile slavei deşarte au obiceiul să tulbure pe cei virtuoşi şi în acestea, fie în cîntare, fie în rugăciunea în care mintea nu trebuie să umble de colo pînă colo, luînd seama că alţi fraţi sînt împrăştiaţi şi tulburaţi. Să înainteze cu luare-aminte în ritmul cîntării duhovniceşti şi să cînte cu mintea cele ale îngerilor. Să ia aminte să nu se facă arătat nimănui altuia decît lui Dumnezeu şi să nu se lase ispitit de cei ce fac asemenea lucruri, nici ca să-i judece, nici ca să-i fericească. Dar acestea toate nu le vei putea ocoli, decît de te vei păzi în smerenie, în iubi re, în mărturisire şi în nepătimire.

35. Sîrguieşte-te să nu superi pe cineva fie cu cuvîntul, fie cu fapta, ci să-i mîngîi pe aceia care sînt

supăraţi de alţii, pe cît e cu putinţă. Şi să nu socoteşti vreodată că ai biruit meşteşugirile diavolului şi să cazi în slavă deşartă. Pentru că firea omenească nu poate să le biruiască, decît numai harul lui Dumnezeu. Deci, cei ce sînt supuşi întîistătătorului să le păzească toate acestea. Iar celor îndrăgostiţi de linişte nu le pot spune nimic. Dar fiecare să cugete la cele ce le-am spus şi la cele ce se cuvin celor ce se liniştesc, pentru că liniştea are nevoie de viaţa cea mai bine îndrumată.

36. Dacă ai cîştigat încredere şi siguranţă în vreun frate din obşte, şi-i mărturiseşti lui gîndurile tale, să nu încetezi, frate, vreodată să mergi la el şi să-i împărtăşeşti gîndurile care vin în fiecare zi şi ceas. Toţi ar trebui să meargă la stareţ ca să se mărturisească. De aceea am spus aceasta, cu pogorămînt, fiindcă unii nu voiesc să vădească gîndurile lor stareţului, din multă slăbiciune şi din neîncrederea ce o au în el. însă nu trebuie să colinzi de la unul la altul, ascultînd de vrăjmaşul care-ţi spune în ascuns că pricinuieşti povară mergînd des la fratele acela care primeşte gîndurile tale, sau că e ruşine să-i înfăţişezi de multe ori ale tale, ca să te facă prin aceasta să întrerupi mărturisirea, sau să mergi la altul. Pentru că dacă mergem la cel dintîi, vom cîştiga şi mai multă încredere în el, şi ne vom folosi mult şi din viaţa şi din cuvintele lui şi nu vom fi osîndiţi de nici un altul pentru viaţa noastră, ci vom fi lăudaţi de toţi că păzim credinţa. Iar dacă neglijăm să ne mărturisim des păcatele noastre, cădem în patimi mai mari şi ne ruşinăm iarăşi să le mai facem cunoscute şi ne prăvălim în prăpastia deznădejdii. Iar dacă mergem la alt duhovnic (lucru ce nu e îngăduit să-1 facem), dacă duhovnicul e din aceeaşi obşte, toţi fraţii ne vor învinui că am călcat credinţa ce am avut-o în cel dintîi şi vom fi foarte osîndiţi de Dumnezeu. Dar şi duhovnicul la care mergem ne va socoti că vom face la fel şi

cu el. Iar noi obişnuindu-ne să trecem de la unul la altul, nu vom înceta niciodată să iscodim, ca să aflăm stîlpnici, sau zăvoriţi, sau isihaşti, şi să mergem la ei să ne mărturisim şi să ne facem necredincioşi tuturor şi să nu propăşim, ci să cădem şi mai mult în osîndă. De aceea sîrguieşte-te să rămîi fără şovăială pînă la moarte la duhovnicul la care te-ai mărturisit de la început şi să nu te sminteşti de el, chiar dacă ai vedea că desfrînează, căci tu nu te vei vătăma niciodată. Pentru că, precum am spus, de-l vei dispreţui pe acela, şi vei merge la altul, te vei face pricină de multe sminteli şi vei judeca la fel şi pe toţi ceilalţi şi vei deschide întru tine cale de pierzanie. Ci, Doamne, Doamne, izbăveşte-ne pe noi de toată necredinţa şi iscodirea şi ne acoperă cu harul Tău cel dumnezeiesc.

37. Iar de vei cîştiga ucenici care au încredere în tine, ca să-ţi mărturisească ţie gîndurile lor şi îi vezi pe ei că vorbesc cu unii dintre fraţii mai evlavioşi, să nu te sminteşti. Pentru că diavolul spune pe ascuns celor ce vieţuiesc drept, că aceşti ucenici nu umblă cu sinceritatea inimii şi cu simplitate, nici nu ne mărturisesc gîndurile lor cu adevărată încredere în noi, ci îi îndeamnă cu scop rău, prin făţărnicie, să vadă libertatea noastră şi prin aceasta ne produc supărare şi neîncredere în aceşti ucenici. Tu deci să nu arăţi acest gînd pe care ţi-l aruncă dracii, ci sileşte-te cu toată simplitatea şi iubirea pentru Dumnezeu şi pentru binele însuşi, să îndrepţi pe unii ca aceştia şi să-i foloseşti sufleteşte şi să socoteşti propăşirea lor drept slava ta însăşi.

38. Dacă vreunii dintre ucenicii tăi ajung la neîncredere în tine, gîndeşte-te de unde le-a venit aceasta. Pentru că aceasta vine din multe pricini : ea poate veni fie din slava deşartă, că au ajuns la propăşire şi de aceea au căzut în mîndrie, ca să nu mai primească să se

numească ucenici, ci să aibă demnitate de învăţători ; fie pentru că, fiind graşi şi iubitori de trup, vreau să se mîngîie trupeşte ; fie pentru că 1-a iubit pe vreunul prea mult şi pe urmă a iubit pe altul şi acela a căzut în pizmă ; fie pentru că acela doreşte să fie hirotonit şi tu l-ai împiedicat, pentru că, după mărturisirea lui, nu e vrednic să fie preoţit ; fie pentru că ai cinstit mai mult decît pe el, pe altul, care a venit la tine pe urmă, iar aceasta a pricinuit mare supărare aceluia care n-a reuşit în ceea ce dorea, mai ales dacă a venit la tine în vîrstă fragedă şi l-ai iubit mult după Dumnezeu ; sau poate că vreodată, ca să se înfrîneze de la patimi, i-ai făgăduit să-i dai voie să se hirotonească (pentru că duhovnicii obişnuiesc de multe ori să facă astfel de făgăduieli de hirotonie tinerilor, ca să le taie cu totul înclinarea ce o au spre patimi din reaua obişnuinţă) şi nădăjduind, potrivit făgăduinţei, n-a reuşit pentru nevrednicia lui şi muşcat de pizmă aduce împotriva altui călugăr învinuiri pe care nu le poate nici asculta cineva, cu atît mai puţin să le spună.

Pe lîngă acestea, mai sînt, precum am spus, şi alte feluri de neîncrederi : cînd cineva cade din negrijă în învoiri cu păcatele, sau şi în fapte păcătoase şi se ruşinează să le mărturisească, prins de slava deşartă şi ascunzîndu-le ajunge încet, încet la neîncredere ; sau poate te-a văzut şi pe tine stăpînit de patimi şi te învinuieşte. Iar semnul depărtării acestora de la tine sau de la propăşire, îl vei avea din vederea feţei lor. Iar dacă nu, din chipurile obişnuite ale prefăcătoriei. Pentru că chiar dacă e sfătuit, sau îndemnat, se preface că primeşte în auzul său sfaturile, dar în inima lui nu le primeşte. Ba se şi supără din pricina lor, sau rîde de ele, sau chiar se înfurie. Iar dacă vreodată, vrînd să-1 încerci, de este curat de patimi, îl îndemni, fie să se împărtăşească, fie să intre în sfîntul altar, le face pe amîn-

două fără să deosebească, ca să nu-l învinuieşti. Leacul acestora sînt rugăciunile din inimă şi cu lacrimi către Dumnezeu şi arătarea iubirii, sfatul des, ajutorul trupesc, convorbirile dese, uneori blînde şi dulci, alteori întristate, aspre şi mustrătoare, precum gîndeşti că vor auzi, sau îşi vor îmblînzi moravurile.

39. Dacă un călugăr îţi vorbeşte de unii fraţi că sînt evlavioşi şi îi laudă, tu taci. Iar de te va întreba de ei, răspunde cu smerenie : «Crede-mă, părinte, nu ştiu. Eu fiind un om simplu, vreau să-mi văd slăbiciunea mea. Pentru că toţi, cu harul lui Dumnezeu, sînt sfinţi şi buni. Dar fiecare ceea ce seamănă, aceea va şi sece ra». Nici să nu lauzi, nici să nu osîndeşti pe nici unul în parte, ci să lauzi pe toţi. Mai ales, cînd în călugărul res pectiv se va ivi vreun gînd că tu ai încredere în vreu nul din aceia şi se lasă stăpînit de acest gînd şi se în străinează.

Cap aparte

40. Acest sfînt şi fericit Simeon[243], întrebat odată cum trebuie să fie preotul, a răspuns zicînd : «Eu nu sînt vrednic să fiu preot. Dar am cunoscut, fără îndo ială, cît de vrednic trebuie să fie cel ce va avea să slu jească tainele lui Dumnezeu. în primul rînd, să fie curat nu numai cu trupul, ci şi cu sufletul; pe lîngă acestea, trebuie să nu fie părtaş la nici un păcat. în al doilea rînd, să fie smerit atît în purtarea din afară, cît şi în simţirea din lăuntru a sufletului. Apoi cînd stă îna intea sfintei şi sfinţitei Mese, trebuie să vadă, fără îndo ială, cu mintea pe Dumnezeu, iar cu simţurile, Sfintele aşezate înainte. Dar nu numai acestea, ci e dator să-L

243. E vorba de Simeon Evlaviosul, autorul capetelor de mai înainte (9—34).

aibă în chip conştient[244], sălăşluit în inima sa, şi pe însuşi Cel prezent în chip nevăzut în daruri, ca să poată aduce cererile cu îndrăznire. Şi ca prieten care vorbeşte cu prietenul, să zică : -«Tatăl nostru Care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău»-, rugăciunea arătîndu-1 ca avînd pe Cel ce e Fiul lui Dumnezeu prin fire, sălăşluit în sine împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfînt[245]. Aşa am cunoscut eu pe preoţi. Iertaţi-mă părinţi şi fraţi». Mai spunea şi aceasta, ca despre altul, ascunzîn-du-se pe sine şi ocolind slava de la oameni, dar arătîn-du-se pe sine însuşi silit de iubirea de oameni. -«Am auzit, zicea, de la un preot monah, care avea îndrăzneală faţă de mine, ca faţă de un frate iubit al lui : -«Niciodată n-am liturghisit, fără să văd pe Duhul Sfînt, cum L-am văzut venind asupra mea cînd mă hirotoneau şi mitropolitul spunea rugăciunea preotului şi Evholo-ghiul stătea asupra capului meu nevrednic. întrebat de mine, cum L-a văzut pe Acesta atunci şi în forma cărui chip, a spus : «simplu şi fără chip, dar ca lumină»[246]. Şi fiindcă la început mă miram văzînd ceea ce niciodată n-am văzut şi întrebîndu-mă ce poate fi aceasta, Acela mi-a spus în chip tainic, de parcă cunoşteam vocea : ■«Eu aşa Mă pogor peste toţi proorocii şi apostolii şi aleşii şi sfinţii de acum ai lui Dumnezeu. Căci sînt Duhul Sfînt al lui Hristos, Căruia I se cuvine slava şi stăpî-nirea în veci. Amin».

244. Ideea despre conştiinţa prezenţei ("poatuc) lui Hristos în inimă este, de asemenea, proprie sfîntului Simeon Noului Teolog şi dascălului său Simeon Evlaviosul şi ucenicului său Nichita Stithatul.

245. Numai unit prin har cu Fiul cel după fire, credinciosul se poate adresa Tatălui ca Tatălui său propriu, fiind înfiat în Fiul.

246. Altă idee comună a celor trei: Simeon Evlaviosul, sfîntul Simeon Noul Teolog şi Nichita Stithatul.